

"Werp de dienstmaagd uit en haar zoon, Gal. 4:30b."

Mijn Geliefden!

Er staat geschreven in het derde Boek van Mozes, hoofdstuk 23:26, 27: "De Heere sprak tot Mozes, zeggende: Op de tienden van deze zevende maand zal de verzoendag zijn, een heilige samenroeping zult u hebben; dan zult u uw zielen verootmoedigen en zult de Heere een vuuroffer offeren. En op die dag zult u geen werk doen enz." Dit zijn nu weer zeer liefelijke en troostrijke woorden uit de mond des Heeren, wanneer wij letten op de tijd, waarin de Heere deze dag liet komen, op het bevel, waarvoor men die dag te houden had, alsmede op het bevel, wat men op die dag te doen en te laten had. Het moest immers de tiende dag zijn, opdat ons daardoor ontdekt zou worden, dat wij ons dag aan dag schuldig maken aan deze of gene overtreding der Tien Geboden onzes Gods; de tiende dag, opdat ons tegelijk zou geopenbaard worden, dat, waar de maat der zonde overlopende was, de genade nog veel overvloediger was, om elke wond, die de zonde geslagen had, te helen en volkomen te genezen door het bloed van het eeuwig verbond, en om daardoor een gerechtigheid aan te brengen, volkomen naar de maat en het getal der Wet. In de zevende maand moest de verzoendag zijn, zoals ook de Apostel Paulus geschreven heeft: "Wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet." (Gal. 4: 4) Want dat is Gods tijd, als het met de in eigenwaan machtigen mens ten enenmaal gedaan is; want juist dan komt de albarthartige God met Zijn belofte, zoals Hij dan ook altijd aan Zijn eed gedachtig blijft.

Wij beleven thans deze verzoendag, welke de kinderen Israëls jaarlijks in een beeld moesten vieren. Die is voor ons thans één dag, een eeuwige dag, waarop geen nacht meer volgen kan, de dag ener nieuwe schepping, van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont, en van een wonderbaar licht, waartoe wij geroepen zijn; van een licht, waarin de volzalige en Drie-enige God Zijnen troon gevestigd heeft, opdat Hem zien, Hem aanbidden en zich eeuwig in Hem verblijden allen, die uit de synagoge geworpen worden, omdat de Mens Jezus hen ziende gemaakt heeft.

Het bevel, aan de kinderen Israëls gegeven: "de verzoendag zal bij u heilig heten, dat u dan samenkomt, dan zult u uw zielen verootmoedigen, en de Heere een vuuroffer offeren, en u zult geen werk doen op die dag", geldt ook nu nog voor de ongehoorzamen en ongelovigen, opdat zij veroordeeld worden met al hun overige bevelen van: "hier een weinig, en daar een weinig",

van: "regel op regel", van: "gebod op gebod"; het geldt ook nu nog voor alle kinderen Gods, voor de uitverkorenen en gelovigen als een voorrecht, als een schat- en tuigkamer; het geldt ook nu nog voor alle vermoeiden en belasten als een liefelijke troost, opdat zij zich alleen aan dit bevel houden, in hetwelk de vervulling van alle bevelen is.

Zal de verzoendag heilig bij ons heten, en wij dan samenkomen, dan mogen wij ons door niets van de verzoendag laten afhouden; wij mogen er dan niet naar vragen, of wij heilig of onheilig zijn; wij hebben daarnaar te vragen, wat deze dag naar het bevel van de volzalige God, de machtige Uitdeler aller genade, ons is. Is mij enig ding heilig, dan laat ik alle andere dingen varen, om dit heilige alléén te heiligen, dat is niet te laten varen.

De verzoendag moet ons heilig zijn, dat wij samenkomen. Ik mag derhalve niet thuisblijven, op mijzelf blijven zitten en mij opsluiten, mij aan zwaarmoedig gepeins overgeven en denken bijvoorbeeld: Ik ben een zondaar, een melaatse; hoe hangt dit nu alles samen? moet ik dan niet nog eerst deze of gene bevelen volbrengen? moet ik niet eerst dit en dat doorwerken, zodat ik het werk gereed heb, voordat ik zou durven besluiten, om met mijn hand te schrijven: "*Ik ben des Heeren*", om mij te laten opschrijven met degenen, die zaliggemaakt worden? Nee, veelmeer is dit het genadig bevel: "Roep hen samen, o Mijn hogepriester, uit de wegen en de heggen, en komt herwaarts, o allen, die zonden hebt; ziet, hoe Ik ze verzoen; en laat u dit "heiligheid" zijn. Niet langer gewerkt! Komt herwaarts en ziet, hoe Ik in de arbeid Mijner ziel ulieden gereed gemaakt heb, zodat u een voleindigd meesterstuk Mijner ontferming zijt."

Deze dag zij ulieden heilig, zodat u die alleen in ere houdt, en laat u niet in met al dat gezocht naar iets, dat gijlieden voor heilig houdt. Komt hier, waar alles voor u bereid is, waar u met alle uw zonden aangenaam gemaakt zijt in Mijn ogen; en wat ook het lichaam daartegen inbrengt, *kastijdt uw lichamen*, (volgens de Duitse tekst) brengt uw zielen tot verootmoediging.

Willen wij dat, mijn Geliefden? Onze lichamen kastijden? De ondervinding heeft mij geleerd, dat wij het lichaam liever tooien, het liever voeden, om er een hoogwaardig paus van te maken, die de engelen gelijk moet zijn, dan dat wij hetzelfde kastijden. Nu geve de Heere ons in dit uur een prediking, waardoor wij mogen onderwezen worden, ons lichaam zo te kastijden, dat het in waarheid gekastijd zij en zich niet weer kan verheffen.

Tekst: GALATEN 4: 30b.

"Werp de dienstmaagd uit en haar zoon."

"Werp de dienstmaagd uit en haar zoon," zo luidt het bevel, dat wij te gehoorzamen hebben. Als ik dit een bevel noemt, zo volg ik daarin de Apostel Paulus na, die het gehele Evangelie een Wet heet, o. a. in de bekende woorden: "De Wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods." (Rom. 8: 2) Daar noemt de Apostel niet zonder reden het Evangelie een Wet, zoals ik dan ook niet zonder reden de woorden: "Werp de dienstmaagd uit en haar zoon", een bevel noem, dat wij te gehoorzamen hebben. Want het "moeten" en het "zullen", het "werken" zit in het menselijk hart; van wet en bevel wil de mens niet aflat. Wet en gebod maken hem angstig en bevreesd, zodat hij niet met vrijmoedigheid tot God gaat in die open weg, welke gelegd is in het bloed van Christus. De mens heeft en ziet ook niets dan zonde, hij leest en kent daarentegen de Wet, de geboden, de bevelen, die het hem voorhouden, hoe hij zijn moet. Daar ligt dan in het hart: "Ik moet toch zo en zo zijn, immers zo lees ik in de Wet, zo luiden de bevelen Gods. Zolang ik nu nog niet zulk een bestaan heb, als ik in Gods Woord lees, en zoals het mij ook hier en daar voorgehouden

wordt, Zolang mag ik toch niet geloven! Ik zie en voel mij niet in overeenstemming met de Wet Gods, Zo moet ik dan toch eerst nog dit en dat doen, verworven of verkregen hebben, eer ik met zekerheid mij op de genade durf verlaten!

Zo is het ook in het hart van de Apostel toegegaan, en zulke gedachten komen gedurig op in de harten van alle degenen, wie het er juist om te doen is, in overeenstemming te zijn met Gods Wet. Daar wordt men dan eindelijk in de uitersten nood des harten door de Heere Zelf geleerd, dat men als het ware op een andere Wet, een ander bevel het oog gevestigd krijgt, zodat het in het hart heet: "Ik moet Weliswaar heilig zijn, dat zegt mij Gods bevel; ik wil ook heilig zijn, maar uit het vlees kan de Geest niet voortkomen. Daarbij zie ik nog een andere Wet, een ander bevel, en die zeggen mij: "Gij hebt uw zonde en ongerechtigheid zonder uitstel op het Lam te leggen en dat Lam voor uw heiligheid te houden; aan deze genade hebt gij u onvoorwaardelijk te onderwerpen."

In het eerst weet men niet, hoe zich zulk een bevel met de overige bevelen en wetten Gods laat overeenbrengen, en menigmaal blijft men ook lange tijd daarover in het onzeker. Waar intussen de nood dringt en er ook maar enigszins vreze Gods is, daar verheugt men zich over zulk een vondst, dat men als het ware een andere Wet, een ander bevel heeft gevonden, waaraan men te gehoorzamen heeft. Daar moet men Weliswaar heilig zijn, maar wederom, men moet zich alleen aan Christus houden en die als zijn heiligheid en gerechtigheid erkennen en belijden; en zulk een andere Wet wordt die mens zodanig tot wet dat hij sidderen en beven zou, indien hij zich daaraan niet alleen zou kunnen houden; alle overige wetten en bevelen moet hij Gode in handen geven. Zulks moet hij doen vanwege zijnen geweldigen zondenood.

Nu is in de grond der zaak die andere Wet, waaraan de mens zich te houden heeft, ik meen de Wet van geloof, geen andere Wet, dan die, welke de Heere op Sinaï geboden heeft. Want als wij Leviticus 26: 46 lezen: "Dit zijn die inzettingen en die rechten en die wetten, welke de Heere gegeven heeft tussen Zich en tussen de kinderen Israëls, op de berg Sinaï, door de hand van Mozes"; of hoofdstuk 27:34: "Dit zijn de geboden, die de Heere Mozes geboden heeft aan de kinderen Israëls op de berg Sinaï", zo weten wij, dat tot deze geboden ook alle de voorschriften behoorden tot de opbouw van de tabernakel en deszelfs inwendige inrichting, alle de voorschriften van het hogepriesterschap en van de reiniging van zonden door bloed, de voorschriften van het Pascha, van het Pinkster- en Loofhutfest, de Verzoendag, de Sabbat en het Grote Jubeljaar (of het jaar der vrijlating), in één woord: dat aan Mozes op Sinaï geboden werd, alles te maken naar het beeld, dat hem op de berg getoond werd; zodat alle geboden alleen Christus bedoelden, en derhalve de Wet in haar ganse omvang een prediking van Christus was. Intussen ligt het in onze werkheilige harten zo, dat wij niet alleen een onderscheid maken tussen Wet en Evangelie, maar dat ook de voorstelling, die in de Schrift van deze dingen gegeven wordt, een zodanige is, dat het voor ons het aanzien heeft, alsof het aan de Wet lag, terwijl het toch in de grond der zaak aan een ieder duidelijk moest zijn, dat de Schrift daarmee onze gezindheid aangaande de Wet bedoeld heeft, zoals die tegen God en voor de zonde is, en dat juist daar, waar het de schijn heeft, alsof wij voor de Wet waren; terwijl deze zelfde Wet in de hand Gods voor de armen en ellendigen in de Schrift "Evangelie" heet.

Aangezien wij nu echter tegenover de Wet ten enenmale zo gezind zijn, dat wij, naar de schijn, voorde Wet zijn, maar in de grond des harten voor de zonde en tegen God en Christus, zo moeten wij wel onderricht zijn, hoe wij dan zulk een wet, die wij ons beijveren te volbrengen, te beschouwen hebben, dat er namelijk een andere Wet is, een ander bevel, en dat wij diensvolgens onze lichamen te kastijden hebben, dat wil zeggen, ons alleen aan het geloof te houden hebben en afstand te doen van al wat uit ons is, en ons alleen aan de belofte zullen overgeven, die het alles daarstelt; ja, dat wij met onze zonden zullen komen en ons niet laten afhouden van onze roeping in de genade van Christus (Gal. 1: 6), maar enkel en alleen zullen heiligen de eeuwige verzoendag, die de Heere besteld heeft. Zo hebben wij dan hier een bevel tegen een bevel, zodat, al zou het ook duizendmaal in onze harten heten: "Ik ben niet overeenkomstig de bevelen Gods, ik heb deze en gene bevelen nog eerst op te volgen, ik moet daarmee eerst in overeenstemming zijn, eer ik van mijn eeuwige zaligheid mag verzekerd zijn", wij het andere bevel hebben aan te grijpen en daaraan ons hebben te houden, hetwelk ons beveelt: "Werp alle bevelen over boord en houd u aan Mij alléén."

Zo'n bevel is nu echter eensluidend met het bevel, dat wij bij Mozes lezen: "Gij zult uw lichamen kastijden." Want dat is een wezenlijke kastijding voor het lichaam, dat het volstrekt niets meer zal te zeggen en te betekenen hebben in de dingen Gods, zodat aan hetzelfde alle bekwaamheid en geschiktheid daartoe ontzegd is, en dat het zich niet langer kan te goed doen aan die eigendunk en hoogmoed, alsof het iets ware en iets vermocht, alsof het toch een goed hart had, goede ogen, willige voeten, heilige knieën, sterke armen, en een goed hoofd voor de zaligheid Gods, dat het veelmeer gelijk geacht wordt aan een doden hond, en niets is dan as, die uitgestort wordt aan de voet van het altaar, niets dan een lijk, dat men ten spoedigste moet begraven, opdat vanwege de stank Gods heilige toorn niet over hetzelfde ontbrande.

U allen verstaat, naar ik hoop, dat hier niet van het eigenlijke lichaam gesproken wordt, maar van ons binnenste Ik, dat wij dat te kastijden, dat is, te verootmoedigen en als het ware te doden hebben, zodat dat Ik, dat vrome, machtige Ik, met zijn inbeelding, waarin het tot God wil naderen, niets meer te zeggen of te betekenen heeft, en het niet meer is: "IK", niet meer "wij", maar "God en Zijn Gezalfde."

Daarom staat er in onze tekstwoorden: *Werp de dienstmaagd uit en haar zoon.*

Er is een tijd, waarin wij deze woorden volstrekt niet verstaan, als zij tot ons komen; een tijd, waarin zij, als het om de toepassing gaat aan ons even verwerpelijk voorkomen, als zij aan Abraham zelve verwerpelijk voorkwamen; ook een tijd, waarin wij ons aan dezelve onderworpen hebben, én omdat wij moeten, én omdat wij zelf ook niet anders willen, daarin Gods wegen ziende. Overigens zijn het woorden, welke alle vlees ten allen tijde voor gevaarlijk, schadelijk, kettters, ja voor godslasterlijk gehouden heeft, waar immers de Heilige Geest met zulke woorden gekomen is, want het vlees houdt altijd de dienstmaagd voor de vrije, en derzelve zoon voor Izak.

Wat betekent hier de "dienstmaagd" en wat "haar zoon"?

God had aan Abram herhaalde malen de belofte van de Christus gegeven, dat Deze uit hem zou voortkomen. Het sprak vanzelf, dat zodanige belofte uit zijn vrouw, uit de vrije, uit Sara, moest voortkomen, en wel, naar de aard der belofte, uit geloof, zodat daarbij al datgene, wat van de zijde des vleses als kracht, bekwaamheid en mogelijkheid werd aangezien, eerst in de dood gaan moest. Zo iets gaat echter boven alle menselijke begrippen, en ging ook het begrip van Abram en Sara te boven. Sara meende, dat er toch een menselijk middel moest aanwezig

zijn, waardoor de belofte in vervulling kwame; nu was zij onvruchtbaar, en daar zij niet op Hem zag, Die de baarmoeder opent en Die uit doden te voorschijn roept, voegde zij Abram haar dienstmaagd toe, in de mening, dat uit haar de belofte op zulk een wijze zonde voortkomen; en Abram gehoorzaamde daarin de stem van Sara, want vlees volgt het vlees. Later kwam de belofte nochtans uit de verstorven Sara en uit de verstorven Abraham. De vrucht heette: Izak, dat is, *gelach*, dwaasheid. De zoon des ongeloofs, Ismaël, kon zulk een vrucht niet uitstaan, maar dreef er de spot mee; hij vervolgde ze met zijn vrome spotternijen en met allerlei aanmatiging. Dat was in de ogen van Sara niet recht; daarom sprak zij uit Heiligen Geest tot Abraham: "Drijf deze dienstmaagd uit mét haar zoon; want van deze dienstmaagd zoon zal met mijn zoon, met Izak, niet erven." (Genesis, hoofdstuk 21: 10)

Uit deze eenvoudige geschiedenis blijkt, dat de Apostel onder "dienstmaagd" onze verkeerde gezindheid ten aanzien van de Wet Gods wil verstaan hebben, en onder "haren zoon" de vrucht, welke uit zulk een gezindheid voortkomt. Met andere woorden: De "dienstmaagd" beduidt de wet; en "haar zoon" de werken der wet; niet de Wet op zichzelf beschouwd, noch ook de werken der Wet op zichzelf beschouwd, maar deze in verband met de gezindheid, die wij hebben tegenover de Wet. Hadden Abram en Sarai, toen zij de belofte ontvangen hadden, zo gedacht: De Heere, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft, heeft zulks beloofd, daarom zal het gewis komen, alhoewel niets dan onvruchtbaarheid en volslagen onbekwaamheid voor ogen is; ja, het is er, het beloofde, want de Heere heeft het gezegd; maar wat ons aangaat, wij richten met ons doen, met onze werken en onze bemoeiingen niets uit, daarom houden wij er de handen af, wij wachten het af en laten het aan Hem over, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft, zo ware het goed geweest. Daar zouden zij het voeglijk of Evangelie of Wet kunnen genoemd hebben; Evangelie, voorzover zij daardoor, schoon zij nog geen zoon hadden, uit hun kinderloze staat uitgezet waren; Wet, voorzover zij zich zouden verheugd hebben, dat zulk een belofte door Gods eedzwering kracht van wet gekregen had. Immers als ik mij in een ellendige toestand bevind, dan verblijd ik er mij over, dat een koning het woord, dat tot mijn verlossing uit Zijn mond is uitgegaan, ook tot een wet mij ten goede gemaakt heeft, want dan heb ik grond en vastheid onder mijn voeten tegen alle wederpartijders. In zulk een zin zingt ook David in zijn Psalmen, o. a. in de 119de, van de gehele heilsorde der genade, daarvan gewagende als van wetten, geboden en rechten, en zegt meermalen tot de Heere: "*Hoe lief heb ik Uw Wet.*"

Zodra Abram zich echter door zijn vrouw, evenals Adam door Eva, tot die leer liet brengen: "God heeft het beloofd, zo hebben wij dan nu het dierbare Evangelie, en nu moet het komen, wat daarin beloofd is, maar wij zien het nog niet; daar het er nu echter wezen moet, zo moeten wij het ten uitvoer brengen", wel, toen was het volstrekt geen evangelie, volstrekt geen belofte meer. Immers als iemand mij een huis belooft, en ik nu, omdat die belofte wat lang uitblijft, balken en stenen laat bijeenbrengen, dan mag het gebeuren, dat ik een huis gereed krijg, intussen het beloofde huis zal het niet zijn, de belofte heeft met zulk een huis niets gemeen. Zo bestond dan ook voor Abram deze Wet niet meer: "Hij zal de belofte hebben, omdat Ik ze hem als Koning, naar Mijn vrijmacht, toegezegd heb", veelmeer was hem nog de gehele zaak een "wet", namelijk, als een staf des drijvers, als een juk op zijnen schouder: "Het is uit Gods mond uitgegaan, het moet er wezen, derhalve moet ik het voortbrengen." Toen was er voor hem in de gehele belofte niets liefelijke meer, maar het was alles moeite en verdriet, nood en pijn, angst en benauwdheid, onweder en donkerheid, een gestadig "moeten" en "zullen", waarvan de vrede ver verwijderd bleef. Van de vrucht, die daaruit voortgekomen is, hebben Abraham en Sara

nog lang genoeg kommer en verdriet ondervonden, ook nadat zij de belofte in werkelijkheid vervuld voor zich hadden. Hoe meer Abraham echter bij zichzelf overlegde: "Wat moet dan deze vrucht, Ismaël, dat is "God heeft gehoord" des te meer werd de zwakke vrouw bekrachtigd, om ten laatste in de Heilige Geest aan datgene, wat naar de belofte was, hoe belachelijk het ook mocht schijnen, de voorkeur te geven, juist deswege, omdat het de vrucht des Geestes was; daarentegen van de andere vrucht tot Abraham te zeggen: "*Werp ze uit, deze vrucht, mét haar moeder!*"

Zo'n prediking beviel Abraham dermate slecht, als de vorige: "Zoek het bij het vlees" hem goed bevallen was, maar God kwam tussen beide, zodat Abraham, hoe weinig die prediking hem ook aanstond, nochtans de gezindheid des vleses overgaf voor de gezindheid des Geestes, met andere woorden, dat Abraham tot de gehoorzaamheid des geloofs kwam.

Deze geschiedenis van Abraham is ook onze geschiedenis, en gelijk dit woord: "*Werp de dienstmaagd uit met haar zoon*" hem gold, zo gold het ook der Gemeente der Galaten, zo geldt het allen Gemeenten, zo ook ons. Wij moeten toch geenszins wanen, dat het bij ons beter staat, dan het bij Abraham stond; in het binnenste des harten bevalt dit woord schier aan ons allen even slecht, als het Abraham slecht beviel. Moet ik het u bewijzen, dat wij de dienstmaagd met haar zoon liever bij ons behouden? Menigeen uwer zal in zijn hart denken: "O, dat niet; wij willen van de wet en haar werken niets weten; wij hebben het dierbare Evangelie, daar houden wij ons aan." Ik antwoord: "Het dierbare Evangelie had Abraham ook; van hem staat geschreven: "Abraham geloofde God, en het werd hem gerekend tot gerechtigheid"; maar juist van hem staat in het volgende hoofdstuk dit geschreven, dat hij aan Sara gehoorzaamde, toen deze tot hem zeide: "De Heere heeft mij toegesloten, ga toch in tot mijn dienstmaagd, misschien zal ik uit haar gebouwd worden." Van hem staat er geschreven, dat hij, honderd jaar oud zijnde, de zoon der belofte ontving, maar nog zo vol onverstand was, ofschoon hij nu meer dan honderd jaren telde, dat hij vlees en Geest, Ismaël en Izak tegelijk in zijn testament wilde opnemen. Juist dit, dat schier geheel de Christenheid voor zoiets geen ogen heeft, en een ieder meent, dat hij zich aan het zuivere Evangelie houdt; dat hij niet is zoals de Galaten of zoals de Romeinen; dat hij niet is, wat men "wettisch" noemt, dat hij "evangelisch" gezind is; dat hij niet tot die mensen behoort, die met de wet en haar werken omgaan, juist dit maakt het openbaar, hoe een ieder er op uit is, God te logenstraffen, Hem, Die het toch aan Zijnen trouwen en gelovigen Abraham ons tot lering getoond heeft, wat er in het binnenste des mensen huisvest, ja ook dan nog, als er in waarheid van die mens kan betuigd worden: "Hij heeft God geloofd, en dat heeft God hem tot gerechtigheid gerekend."

Ik wil echter in deze ure er geen enkel woord over verliezen, om aan te tonen, hoe een mens kan menen, het Evangelie lief te hebben en er aan te geloven, volstrekt niet onder wet te zijn, en nochtans, als het woord des Evangelies: "*Werp de dienstmaagd uit met haar zoon*" tot hem komt, diezelfde mens met even bittere vijandschap optreedt, als waarmee de Joden tegen de Heere en tegen zijn Profeten en Apostelen zijn opgetreden. Ik wil hier ook niet verder over uitweiden, hoe aan menigeen, die toch meent, dat hij geheel en al in het Evangelie leeft en zich beweegt, juist dit Evangelie zo weinig behaagt, dat hij er zich liever van afmaakt met een opmerking, als: "Dat zegt de goede Jeremia niet, maar dat zegt Baruch, die heeft hem opgehitst, om zo iets te zeggen en mij zo te beoordelen." (Vergelijk Jer. 43: 2, 3)

Ik wil tot troost dergenen prediken, die in hun harten erkennen, dat de dienstmaagd met haar zoon nog daarbinnen, in het huis huns harten, woont; die ook bekennen, dat hun het bevel, om deze uit te werpen, geenszins behaagt; die nochtans zulk een bevel als de stem des Evangelies hoogachten, ook daaraan graag zouden willen gehoorzamen, maar er is bij hen noch moed noch kracht, en zij weten niet hoe het aan te vangen. Ulieden dan predik ik, u, die wegzinkt voor het Woord Gods, u, de schapen der weide des Heeren, hoe weinig u zulks ook moge behagen: "Werpt uit uw hart uit de gehele wet met alle haar geboden, bevelen, en hoe het anders heten mag." U zult vragen: Zal dan de Wet niet eeuwig blijven? Moeten dan de geboden en bevelen niet gedaan worden? Spreken dan de Apostelen daarvan niet overal? Scherpen zij de Wet niet overal in? Bevelen zij niet overal in de Naam Gods een Godzalige en heilige wandel? Ja, voorzeker; en vervloekt is degene, die daar iets van afdoet of iets daartoe doet. Maar er is een verschil in, of de duivel zich aan uw zijde zet en u de Schrift uitlegt, dan of het de Heere Christus doet. De duivel nu gaat aldus te werk: zodra u het een of andere woord hebt, waarbij u blijdschap en troost 'bespeurt en u de borst verruimd wordt, dan heeft hij honderd andere spreuken uit de Schrift daartegen bij de hand, en komt op u af met een duizendmaal herhaald "ja-maar": ja-maar dan moest u ook zo zijn, ook dit, ook dat hebben! En dan legt hij het gehele Woord uit naar de mening des vleses en predikt u van doding van het lichaam in letterlijken zin, waartoe het evenwel nimmer bij u komt; en dat doet hij alleen deswege, opdat hij u in angst en vreze houde en u voorts vermoorde met zijn "moeten" en "zullen." Zonderling genoeg, dat wij zulk een theologie des satans liever geloven, dan de prediking van Christus; dat wij ons bij de theologie des satans zo behaaglijk kunnen voelen, in weerwil van alle onrust in het binnenste; en dat wij terugdeinzen voor het heilige Evangelie, voor de Wet des Geestes des levens in Christus Jezus, zodat wij menen daarbij te zullen omkomen. Dat komt daarvan, dat wij niet zalig willen zijn in de zaligheid Gods, volstrekt niet; wij willen Geest en vlees, Ismaël en Izak tezamen in het huis behouden. God echter maakt alleen zalig naar de Raad Zijns welbehagens in Christus Jezus.

Daar is nu dit Gods prediking en bevel, daar is nu dit Christus' uitleg der Schrift: Werp alle "moeten" en "zullen" het huis uit, het blijve waar het blijven kan; en gij, houd u aan Mij, aan de belofte, aan de Wet des geloofs, zodat gij, als de duivel komt met zijn wet en Zijn bevelen, hem de deur niet eens opendoet, maar aldus bij uzelf spreekt: "Hier heb ik een andere Wet en andere bevelen, zodat u mij met uw wet ver weg blijven zult. Ik moet deze Wet van mijn getrouwe Koning en allerbeminnelijkste Bruidgom mijner ziel behartigen: dat ik op Hem zie en mij op Hem verlaat."

Komt er dan in het binnenste de vraag op: *"Maar hoe dan, als ik geen liefde heb? Als ik niet vroom, niet heilig, niet kuis ben? Als gij uzelf niet kunt laten verbranden omwille van de Heere Jezus? Of rijst de bedenking: "Dan heb ik dit niet of dat niet; wat moet er dan van de Wet worden? U bent een Antinomiaan!" Wat dan?*

Antwoord. Laat u door dergelijke innerlijke aanvechting en bestrijding, door al zulke verschrikkelijke twijfelingen, of u dan ook wel de rechten, waren en levenden God en Heiland hebt, niet in de war brengen; laat u door al zulk getier des duivels niet vervreemden van uw Leidsman, in tegendeel, houd u moedig aan deze Wet en aan dit bevel: *"Werp de dienstmaagd uit."*

Daarbij moge het uw ziel in de beginne ontroeren, ja, het moge voor uw ogen stikdonker worden, zodat u alle grond onder de voeten wegzinkt, nochtans zal u in zulk een weg het licht geduriglijk opgaan, zodat u niet zult behoeven te vragen: "Waar is de Wet gebleven, wat moet

ik dan met de geboden doen?" U zult ten laatste wel inzien, dat gij, gij, bij alles overschiet, en dat Hij, Die het beloofd heeft, ook machtig en trouw zal zijn, om u de volheid te laten toekomen tot alle genoegzaamheid, en dat Hij ook bij u en in u al datgene zal voortbrengen, wat Hij volgens zijn Wet bij u en in u hebben wil. Daarvan behoeft u evenwel niets te zien; gij, zie op Hem, Die uw gezalfde Hoofd is, en u zult bij alle armoede rijk genoeg zijn, en, hoe naakt ook in uzelf, nochtans geheel omkleed zijn met Zijn koninklijk gewaad en prijken in Zijn heilig sieraad.

Vraagt gij: *Waarom hebben dan de Apostelen zo op Wet en bevelen aangedrongen?*

Antwoord: Omdat zij met de zulke te doen hadden, die de dienstmaagd met haar zoon in huis hielden, of deze weer binnenhaalden; want dan is er ras weer alles onderst boven, en de gehele handel en wandel weer verkeerd. Ik zal u echter zeggen, waarom men de dienstmaagd niet graag uitwerpt; men doet het daarom niet graag, omdat er staat "en haar zoon." De dienstmaagd had Abraham misschien nog wel weggezonden, maar zijnen Ismaël, de zoon, wiens naam zegt: "God heeft gehoord", wilde hij ongraag uit het huisstoten; hij was immers een vrucht van Zijn eigen lichaam. Om de Wet zouden wij ons ook weinig bekreunen, en al degenen, die ijveraars voor de wet zijn, die ook "wettisch" heten, zijn in de grond der zaak niet wettisch; och, of zij het waren, dan waren zij spoedig geholpen. Zij vragen ook in de grond der zaak volstrekt niet naar Gods Wet, maar draaien of wringen haar naar eigen believen, al naar zij verkiezen te wandelen; een ieder doet er mee naar hij wil. Maar dat wij de zoon der dienstmaagd, de werken der wet, uit te werpen hebben, juist dat bevalt ons zo slecht; immers de werken der wet zijn, naar de schijn, louter vrome, deugdzame en Godzalige werken, waarin een mens zich verlustigen kan, waarop hij steunen kan, die hij ook zelfs met het Evangelie pleistert, als uit en naar het Woord, en in Gods wegen voortgebracht. En wie bemint niet als zijn ander ik, wat hijzelf geschapen heeft? Daar komen dan allerlei zonden op, en zijn te talrijker, te machtiger, te woedender, naarmate het iemand meer er om te doen is, dat hij in waarheid heilig zij. Tegen deze zonden hebben wij dan veel, waarmee wij ons, naar wij menen, zouden kunnen geruststellen, waarop wij ons zouden kunnen verlaten, als wij er de zonde maar recht mee mochten doden. Zo blijven wij daarbij met de hoop vervuld, dat het geestelijke in ons van dag tot dag krachtiger zal worden, en dan, dan zullen wij de kamp met de zonde wel strijden en haar onder de voet krijgen, Daarom bidden wij dan ook tot God, dat Hij die gewaande geestelijke mens in ons tot een reus moge maken, opdat wij over de zonde mogen zegevieren. Dat nu deze gewaande geestelijke mens, van welke wij zo veel dank zij der genade Gods, menen te mogen roemen, de zoon der dienstmaagd zou zijn, die wij uit te werpen hebben, dat kan ons volstrekt niet behagen. Want waaruit maakt zich de mens niet al een Christus! En wat zou hij niet wel naast Christus willen laten staan! Ach, niets dan hetgeen vrucht van de eigen akker is, maar geenszins vrucht der belofte.

Ulieden echter, die in weerwil van die geestelijke mens, niet tot vrede, niet tot de rust kunt komen, ulieden predik ik: Werp deze mens uit, want hij zal geen gemeenschap hebben met de mens Christus Jezus, Die Zich voor onze zonden overgegeven heeft. Wat vraagt u naar zonden, naar beschuldigingen? Wat naar al hetgeen u wordt verweten, of daarnaar, hoe gij u bevindt? Juist dat, wat u zoekt en begeert te hebben, en weswege gij u zo verlegen laat maken, omdat u het niet bij u vindt, juist dat is aller zonde bron, wortel en voedsel. Dit gewaande geestelijke bestaan, dat de mens zo graag heeft. dat hij zich met tranen en boetedoeningen van allerlei aard zo graag zou willen kopen, en dat men elkaar onder de naam van "heiligheid!" of onder de

naam van "verborgen leven met Christus" aanprijst, juist dat is het, waarvan de Schrift zegt: *Werp het uit.*

Moet men dan niet vroom, niet heilig zijn? Voorwaar, zeer zeker moet men dat.

Of mag men ook wel aan de zonde toegeven?

Dat zij verre! Maar wees vroom en heilig jegens uzelf en jegens uw naaste; maar kom niet met een vrome schijn voor God. Hetzij u waarachtig om verlossing te doen van elke zonde, maar meen niet, dat u Gode gelijkvormig zijn zult door uw heiligheid, ook dan niet, als u zo rein waart als een engel Gods. Al wat uit ons is, heeft niets gemeen met de belofte, en de belofte heeft niets gemeen met al datgene, wat wij zouden willen zijn of wat wij zouden hebben voortgebracht. De belofte luidt: *"Ik ben het, en Ik zal het doen, zo waarachtig als Ik leef."*

Daarom, wilt u rust en vrede hebben, zo werp uit: wet, bevelen, vroomheid, heiligheid, al wat u hebt of niet hebt, wat u bent of niet zijt, want noch heden, noch op ons sterfbed kunnen wij daarmee voor God komen, dat wij zeggen: "Ik ben vroom geweest, laat daarom mij binnen; ik heb uw Wet opgevolgd, maak mij daarom zalig; u hebt mij bekeerd, daarom moet ik binnenkomen; u hebt mij wedergeboren, daarom kunt u mij niet laten verloren gaan; u hebt mij de vergeving der zonden deelachtig gemaakt, daarom kunt u mij niet buitensluiten." Maar dit geeft rust en vrede in de Heilige Geest, ook blijdschap, ja een voorsmaak van eeuwige zaligheid, en de zekerheid er van, waar in het hart dit leeft: Of ik blind ben of dat ik zie, of ik een zondaar ben of een heilige, of ik een verkeerde ben of een bekeerde, of ik een wedergeborene ben of een verlorene, of ik zondevergeving heb of vol zonden ben, daar kan ik niet naar vragen; is het goed, daar hebt u het; deugt het niet, daar hebt u het ook. Ik ben een arm mens, zwak en een zondaar, er woont in mij niets goeds; Gij, Heere Christus, zijt het alléén, zoals u mij van de Vader geschonken zijt; dat weet ik in de Heilige Geest; ik vermag niet eens Mijn geest te bevelen in uw handen; maar dewijl u het alléén zijt, zo doe u het, Heere, en heb mij ook van deze dood gered! Henen uit met al het overige, opdat ik als erfgenaam binnenkome bij Mijn getrouwe God en Heiland, Wiens alleen de zaligheid is, Die ook alleen wonderen doet. Hem zal ik loven! *Zijn Naam alleen zij verhoogd!* AMEN.

H.F. Kohlbrugge

Elberfeld 20 Juni 1847